

Művészet-iránytű a személyiségfejlődésben

SZÉKELY Éva Hilda, PhD

Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem
szkhilda@gmail.com

Abstract: Art-Compass in Personality Development

In the fields of art, a person encounters many playful elements, 'stories', which have an effect on character development in childhood, adolescence, adulthood, on his/her art practice. "Art is emotional communication. Theatre is the art of perception, the art of actuality, reality"-says Vekerdy Tamás. "Dance expresses emotions, eases stress, tension, narrates about unconscious tales. Childhood stories lead to reality" (Vekerdy, 2011, online). The art related connection presented in this study is based on a survey among students from the University of Arts Târgu Mureş.

Keywords: art, tale, character, compass, connection

A művészet területén számos játékos elemmel, „mesével” kerül kapcsolatba az egyén, amelyek hatással vannak a gyerekkorra, serdülőkorra, felnőttkorra terjedő, a művészeti gyakorlatban is kiteljesedő személyiségfejlődésre. A művészet kommunikáció, amelyben az alkotó verbálisan, zene révén, tánc formájában, irodalmi műveken keresztül, képek, formák, színek világából közvetít. A színház, a tánc érzelmet fejez ki, feszültséget old, egyéni, együttes történetekről mesél. A gyerekkori mesék, történetek, bábszínház látogatások elkísérik az egyént a valósághoz. Hogy a művészetekkel való közvetlen kapcsolat miként juttatja el az egyént a „valósághoz” és hogyan segít abban, hogy képes legyen különböző életfolyamatok, alkotások felismerésére, erre a kérdésre tér ki jelen tanulmány.

A Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem színész, bábszínész, látványtervezés, teatrológia, koreográfia, média és kommunikációelmélet, zenepedagógia szakok I és II éves hallgatói körében készült kérdőíves felmérés célja, hogy rámutasson arra, hogy a művészeti területeken mozgó célközönség, hogyan alakítja kapcsolatát, ragaszkodását, ismereteit, személyiségfejlődését a különböző művészeti ágakkal való találkozására. A kérdőíves felmérést a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem hallgatói körében végeztem. Közülük 63 hallgató válaszolt az írásban megfogalmazott kérdésekre. A kérdések megválaszolása 1 óra 40 perc időt vett igénybe és ezeket névtelenül töltötték ki. A kérdőív 25 kérdést tartalmaz. Jelen tanulmány 10 kérdés és válasz feldolgozását ismerteti. A felmérés célja az előzetes megbeszélés, egyeztetés alapján nem az volt, hogy a feldolgozott válaszok egyéni elemzési lehetőséget nyújtsanak, hanem, hogy

együttes képet alkossanak egy olyan közösségről, amelyben a művészet és egyén igen szoros kapcsolatban állnak egymással. A válaszok a hallgatók egyéni és együttes gondolatait tolmácsolják a művészetről általában és arról, hogy kinek hol, mikor és hogyan kezdődött a művészethez kapcsolódó története.

Hol találkozik a mese a valósággal?

1. Hogyan került kapcsolatba a művészettel?

A művészethez fűződő kapcsolat gyerekkora vezethető vissza, az első ilyen találkozás a mesékhez, gyerekdalokhoz, mondókák világához csatolható, a Disney mesefilmekhez, a zenéhez. Ezek a kedvelt kisgyerekkori tevékenységeknek énekversenyek, mesemondó és szavalóversenyek jelentették a kibontakozási lehetőséget, vagy az oktatási intézmény keretén belül zajló kézimunka, rajz tanórák. A fotózás művészetének elsajátítása nagyobb korosztályhoz köthető, tizenéves korban már komolyabb érdeklődés figyelhető meg a gyerekeknél. A művészeti neveléshez emberi kapcsolatra van szükség, lehet ez felnőtt-gyerek de gyerek-gyerek kapcsolat is. Ha kialakul a vonzáskör, legyen az irodalom, zene, rajz, stb, amelyben az érdeklődés kiteljesedik először együttesen találkozik velük az érdeklődő. A művészeti ágak szétválasztódására tízéves kor körül kerül sor.

2. Miért szereti a művészetet?

A művészet lehet egyfajta menekvés, az új megismerése, kísérletezés. Általa egyedi módon alakul az ember személyisége eltérően attól, hogy teremtője vagy fogyasztója. Rengeteg formában fellelhető és mindenki megtalálhatja benne önmagát. A hallgatók válaszai alapján felemelő, masasabb szintre juttató önkifejezési forma és közösségi tevékenységként szerepel a „színházcsinálás”. Kikapcsolódást nyújt, nyugtat, Flow-élményhez hasonlítható, amely által az egyén feltöltődik. A művészet érzelmetli, meglepetésszerű és tele van csodálatos felismerésekkel.

3. Milyen hatással van a művészet az egyénre, Önre?

A művészet egy olyan folyamat elindítója, amely lehetővé teszi, hogy az egyén saját magára, illetve környezetére reflektáljon. Csapatmunkára alapoz, az alkotás öröme a cél. Az egyén gondolkodásmódját is befolyásolja a művészet, azt, hogy miként látja a világot, hogyan vélekedik az életről, másokról. A zene felszabadítja az egyént, koncentrálásra, fegyelemre, kitartásra tanít. A festmények, a fotók, a filmek inspirációként szolgálhatnak rámutatva az apró részletek fontosságára, azokra az elemekre (valós avagy képzeletbeli) amelyből a világ összeáll.

4. Hogyan formálta a művészet a személyiségét?

A művészet személyiségformáló, irányt mutató, felszabadító, önfegyelemre nevelő a hallgatók szerint. Segít abban, hogy az ember kitartó legyen, összpontosítani tudjon,

ösztönöket tudatosítson és ami a legfontosabb, hogy az egyén kiélhesse alkotóképességét. A művészet az önkifejezésnek, a játéknak nyújt teret.

A művészet irányt mutat, motivál, általa nyitottabbá válik az ember, többet kommunikál.

Ligetiné Verebély Anna szerint „A művészeti nevelés védelmet nyújt a bizonytalanság mai világában. Feladata továbbá az, hogy ellensúlyozza a modern technika és tudomány hatását.” (Ligetiné Verebély, 1975, 70).

5. Hogyan nevel a művészet?

A hallgatók válaszait tekintve a művészet játékosan nevel, indirekt módon, azáltal, hogy az egyén öntudatát, saját magába vetett hitét fejleszti. Példaként megjelenik, hogy a gyerekek sokkal nyitottabbak a játékra, mint a hagyományos nyelvtanulásra az iskolapadban és a művészet által játszva kerülhetnek közelebb bizonyos ismeretekhez, olyanokhoz, amit lehet, hogy könyvekből olvasva nem értenének igazán. A művészet kitartásra, odafigyelésre nevel, a lélekre hat, általa fogékonyabb az egyén az esztétikumra, arra, hogy megfogalmazza mi az élet lényege, értelme. Következtetésképp az egyik leghatékonyabb eszköz a nevelésre. Lehetőségeket ajánl, és egyben szabályoz is, hogy áthágva szabályait újat teremthessen az ember.

6. Mit gondol milyen hatással van a tizenévesekre a művészettel való kapcsolat?

A művészet segítséget nyújthat a tizenéveseknek a pályaválasztáskor. Ez az a korosztály, ahol a művészet ellenszerré válhat a magány, megnemértettség, depresszió, megfelelési kényszer negatív életérzéseinek. A művészetnek minden ága, műalkotása, műfaja az egyén egészéhez fordul és a létrejövő teljesség itt sokkal igazibb és intenzívebb, mint máshol az életben, írja Ligetiné Verebély Anna. (Ligetiné Verebély, 1975, 71).

7. Miért szeret játszani?

A legegyszerűbb válasz az, hogy, mindenki szeret játszani korosztálytól függetlenül, mert a játék kikapcsolódást, szórakozást jelent, kizökkent a hétköznapiokból. Olyan fajta meditációként jelenik meg a, amely könnyedséggel bír és egyben figyelmet igényel. A játék révén az egyén eltávolodik a valóságtól, falakat bont le magában és egyben maga körül is. A művészet nem öncélú, egy eszköz, egy kapocs ahhoz, hogy adni tudjon.

Székácsné Vida szerrint

[...] játék s művészet nem azonosak [...] A játék: eszköz, gyakorlás, edzés, aminek igen nagy szerepe van a növegyerek- és serdülőkorban, éppen a kettős vagy többszörös jelentések tudatosítása szempontjából. A művészet szférájában fellelhető játékos elem megkönnyíti a gyermekjátékokból éppen kifele növegyeknek az aktív, edző művészeti gyakorlatban és egyre tudatosabb befogadásban történő növegyedésüket.

Székácsné Vida, 1975, 78

8. *Mi a művészet?* Ha valamilyen sémára, megfogalmazásra gondolunk vagy értelmezésre, akkor gyűjtőfogalom, ami azokat a kreatív alkotásokat foglalja magába, amelyek másként jelenítik meg az életet, katarzisélményt nyújtanak. A művészet korlátozhatatlan, nincsenek korlátai és nem szab határokat. Ráévezet olyan ismeretlen dolgokra, érzések megismerésére, amelyek nem kézzel foghatóak vagy szóban megfogalmazhatóak. Terápiás hatása is lehet, erre a hallgatók a börtönszínházat említik példaként. A művészet állásfoglalásra készítet, önreflexiót vált ki és érzelmeket. Forrása, eredete van, célja, hogy önkifejezési formaként eszmei és esztétikai értéke az emberi hitet szebbé tegye. A szépség, esztétikum, ízléssel társítható. Lehet örömforrás, kikapcsolódás, kapcsolat, kapcsolódás másokkal és másokhoz vagy maga az egyedüllét, de mindenképp provokatívnak kell lennie. A művészet az életet jelenti, az anyagias valóságnak egy tiszta igazságát. Tovább fokozva, lehetetlen megfogalmazni...

Trevor Thomas teoretikus szerint a művészi nevelés a morális problémák ellensúlyozásaként vagy az anyagiassá válás ellenszereként tekinti és Johannes Itten, Georg Gustav Löns ebben látják a kivezető utat a mindennapok unalmából.

Ligetiné Verebély, 1975, 71

9. *Mit közvetít a művészet?*

A művészet önismereti út, amely fejlődéshez vezet. Segít kérdezni, megismerni, értelmezni, feldolgozni az egyénben rejlő kérdéseket. Életérzéseket, inspirációt, hangokat, képeket, görbe tükröt, impulzusokat közvetít. Közlési módja gyors és sűrített, kifejezési módja intenzívnek nevezhető. A művészet naturalisztikusan ábrázol, a szépség megfogalmazója.

10. *Mit jelent Ön számára a tánc, a bábozás?*

A bábozás és a tánc nagyon közeli kapcsolatban állnak egymással írják a válaszdók. Teljesen új univerzumhoz vezetnek, amelyben nagyon sokszor a látvány, a vizualitás dominál, a szavak, az elbeszélte történetek háttérbe szorulnak másodlagos szerepet töltenek be és a non verbális kifejezésnek adnak teret, amint ez a táncnál is megfigyelhető.

Székácsné Vida szerint

[...] értelem, bölcsesség kapcsolódik a tánchoz. Abban, ami itt történik, benne van az értelem megígéző ereje és a gyakorlott test lendülete egyaránt, a legfontosabb éppen a cselekményben megnyilatkozó bölcsesség. A kommunikációelmélet a mozgás jeladó szerepére figyel fel: a mozgást olvasni, látni, hallani is lehet, üzenetet közvetít, tartalmas mély üzeneteket is, hiszen a táncművészek a kéz bölcsei. A mozgás nyelve helyettesíti a beszédet.

Székácsné Vida, 1980, 71

11. Mit fejleszt a művészet?

Fontossági sorrend felállítása nélkül: „a művészet jótékony hatása”, (nevelő, útmutató, személyiségfejlesztő) szakkönyvek és szakfolyóiratok tanulmányozása nélkül is ismert, elismert, nagyrabecsült. A hallgatók többségének válaszaiban a személyiség jelenik meg, a kreativitás, szépérzék, intelligencia, empátia, kommunikáció, önállóság, szabad gondolkodás, a motorikus képességek, a lélek, szellem, test együttes fejlesztése.

A leglényegesebb diszciplinaként említi a művészetet Ligetiné Verebély könyvében (1975,71), amely leginkább az egyénnek azt a képességét fejleszti, mely révén provokatív, figyelemfelkeltő ingerekre tud reagálni oly módon, hogy megfogalmazza, értelmezi és kifejezi a egyénben rejlő világ és a világról alkotott hitét.

A kérdőívek válaszai alapján megfogalmazható, hogy a különböző művészeti ágakkal legszorosabb kapcsolatban álló egyének érdeklődése a művészet fogalma iránt, kisgyermekkorra vezethető vissza, melynek alapját a felnőtt-gyerek kapcsolat képezi, a szülői útmutatás, a mesék, a “hol volt, hol nem volt” történetek, az iskolai tanórák.

A kérdőívek válaszai alapján megfogalmazható, hogy a különböző művészeti ágakkal legszorosabb kapcsolatban álló egyének érdeklődése a művészet fogalma iránt, kisgyermekkorra vezethető vissza, melynek alapját a felnőtt-gyerek kapcsolat képezi, a szülői útmutatás, a mesék, a “hol volt, hol nem volt” történetek, az iskolai tanórák.

A hallgatók különböző művészeti ágakkal való találkozása, megismerkedése akkor tekinthető teljesnek, ha a befogadáson túl sikerül felkelteni az érdeklődést valamilyen művészeti ág iránt, vágyat az alkotásra és később saját egyéni, egyedi, önálló meglátással, ízléssel rendelkező alkotó társadalmi szerepet vállalnak.

A művészetnek személyiségformáló hatása van, általa az egyén magabiztosabb, nyitottság, spontaneitás jellemzi, nem idegenkedik a különböző közösségi tevékenységektől. A művészet közvetítő közeg, egyén-világa-külvilága között. Útmutató szerepe az esztétikum, szépérzék empátia megtapasztalásához vezet. A művészet provokatív, ingervadász és ezekre kell tudni reagálnia a hallgatónak, belső énje és a külvilág formálta rálátás szerint.

A hallgatóknak a különböző művészeti ágakkal való megismerkedésük egy spontán megkedvelt, elfogadott, életcélá váló folyamat leírásaként szerepel. A hallgatók válaszaiban csakis pozitív értékelésként jelenik meg a művészet. Fokozott elismerést, csodálatot, tiszteletet és megbecsülést közvetítenek a hallgatók feleletei, szakterületüktől függetlenül (a művészet felemel, magasabb szintre kerül általa, feltöltődik, felszabadító).

A művészet gyűjtőfogalomként jelenik meg több válaszadó feleletében, ami azokat a kreatív alkotásokat foglalja magába, amelyek másként láttatják az életet, és amelynek továbbfokozása az, hogy a művészet maga az élet. Játék, egyéni személyiségformálás, minden érző, érzés és érzéskeltés alapjaként jellemzik a művészet egyénre való hatását.

A művészet irányt mutat, önfegyelemre nevel, egy olyan folyamat elindítója, melyben az egyén saját magára és környezetére reflektál. A gyerekkori meséktől az út a művészetig, a valóság szebb igazságáig az egyén és közösség útvonalán keresztül vezet. Így kalauzolja el az egyént a saját valóságához és a közösségéhez, amelynek tagja, és amelyben tevékenykedik, és lehetőséget nyújt arra, hogy ellenszerként használja az egyén a “nagy szervezetek, a tömeghatások, a külvárosi életforma, a gyerekes játékok és szeszélyes konformista és materialista.világ ellen.” (Ligetiné Verebély, 1975, 71)

KÖNYVÉSZET

- LIGETINÉ VEREBÉLY, Anna, 1975, *Tanulmányok az esztétikai nevelés témaköréből*, Budapest, Akadémiai Kiadó.
- SZÉKÁCSNÉ VIDA, Mária, 1980, *A művészeti nevelés hatásrendszere*, Budapest, Akadémiai Kiadó.